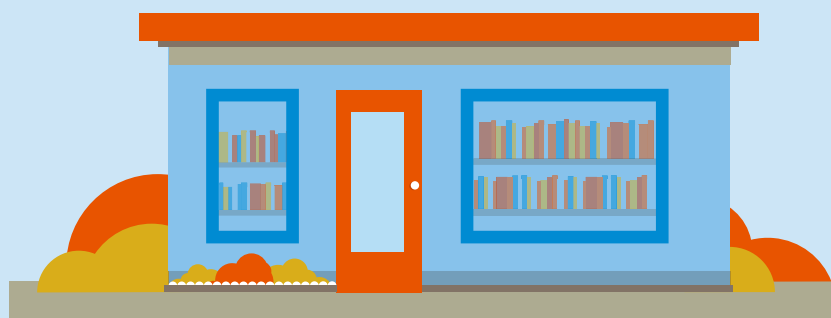

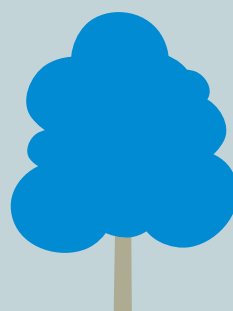
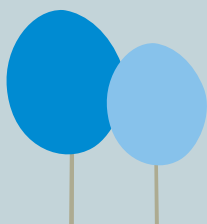
**Pro
biblio**

Tiny Library

Wij werken
aan de
toekomst van
bibliotheken

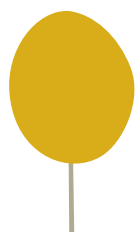
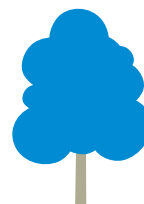

Een concept
met potentie

Voorwoord

Probiblio werkt in opdracht van de provincies Zuid- en Noord-Holland samen met bibliotheken in de landelijke regio's aan innovatie en verbetering van de bibliotheekvoorzieningen. Zowel landelijk als provinciaal is er extra aandacht voor de innovatie in de bibliotheeksector in met name het landelijk gebied. Sinds de start van het project Spreiding & Bereik in het Landelijk Gebied in 2017 zijn er met diverse bibliotheken lokale vraagstukken opgepakt waarmee een steviger bibliotheekwerk kan worden bereikt. De onderwerpen spelen op de terreinen bereikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit. Vanuit de ervaringen uit het Spreiding en Bereik project zijn, in samenwerking met Probiblio en Cultuur+Ondernemen, plannen gemaakt voor een 'Tiny Library'. Hoewel deze nog niet gerealiseerd zijn, schuilt er veel potentie in het concept van een Tiny Library. Reden genoeg voor Probiblio om een inspiratiedocument op te stellen in de vorm van deze publicatie

Leeswijzer

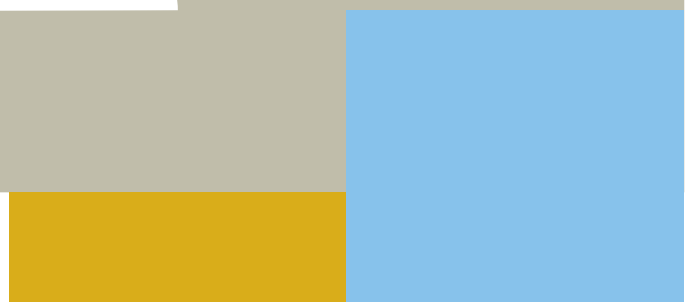
In de publicatie wordt kennis gemaakt met het concept van een Tiny Library aan de hand van de tweetal cases en een voorbeeld uit het buitenland. Wat is een Tiny Library? Welke functie kan het voor een bibliotheek vervullen en welke potentie heeft het?

Vervolgens wordt ingegaan op punten die spelen bij de ideeënvorming en besluitvorming voor het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van een Tiny Library. En hoe de investering in een Tiny Library en de exploitatie daarvan kan worden gefinancierd.

Een Tiny Library zou nog een extra laag kunnen bevatten door de fysieke verschijning te benaderen als een kunstobject in de openbare ruimte. De publicatie wordt afgesloten met aandachtspunten die spelen bij de ontwikkeling en realisatie van een Tiny Library en leestips ter verdere verdieping.

Inhoud

Voorwoord	2
Leeswijzer	3
Tiny Library: een verkenning van het concept	6
Wat is een Tiny Library?	6
Twee cases	6
Concept en functie	6
Ontwerp en lay-out	7
Uitstel is afstel?	7
Inspiratie vanuit het buitenland	7
Tiny Library: een concept met potentie	8
Semipermanente huisvesting ontwikkelt zich snel	8
Afsluitend	8
Punten van besluitvorming bij het concipiëren van een Tiny Library	9
Inleiding	9
Inhoudelijke propositie	9
Samenwerking	10
Programma en organisatie	10
Duurzaamheid	10
Permanent of semipermanent	10

Aangesloten op de infrastructuur? Of zelfvoorzienend?	10
Keuzes in de bouwvorm	11
En verder..	11
Financiering van een Tiny Library	12
Inleiding	12
Wat kost een Tiny Library?	12
Exploitatie	12
Financieringsmogelijkheden	13
Tiny Library als kunstwerk in de openbare ruimte	14
Een Tiny Library als kunstwerk	14
Bijkomende aspecten	14
Selectieprocedure	14
Kosten en investering	14
Inbreng van creativiteit	15
Financiering	15
(Publieke) Opinies	15
Procesbegeleiding	15
Vervolg	15
Aandachtspunten bij de ontwikkeling en realisatie van een Tiny Library	16
Opstellen van een programma van eisen	16
Inschakelen van adviseurs	16
De gemeente als stakeholder	17
Andere stakeholders	17
Planning	17
Verder lezen	18
Colofon	19

Tiny Library: een verkenning van het concept

Wat is een Tiny Library?

Het woord Tiny in de term Tiny Library is ontegenzeggelijk geïnspireerd op Tiny House, een fenomeen waar steeds meer over geschreven wordt. Er bestaat geen vaste definitie van wat een Tiny House is. Doorgaans wordt er mee bedoeld een kleine, volwaardige en vrijstaande woning met een vloeroppervlak van maximaal 50 m². Een Tiny House kan verplaatsbaar zijn of niet-verplaatsbaar. Bij de bouw en gebruik van een Tiny House is er doorgaans veel aandacht voor een zo klein mogelijke ecologische footprint.

De ontstaansgeschiedenis van het concept Tiny House vindt eind jaren negentig van de vorige eeuw z'n oorsprong in de Verenigde Staten. Daar ontstond de Tiny House Movement die zich afzette tegen de heersende 'bigger is better' mentaliteit. In eerste instantie werd de Tiny House Movement vooral geassocieerd met 'downsizing' en kostenvermindering. Met de toegenomen aandacht voor milieu staat Tiny Housing meer en meer ook voor een duurzame woon- en levensstijl. De ideeën voor een Tiny Library wijken daar niet veel vanaf, zij het met een andere functie, die van een 'bibliotheek'.

Twee cases

Twee bibliotheken in de Provincie Zuid-Holland, te weten de Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta en de Bibliotheek Krimpenerwaard, hebben het initiatief genomen de haalbaarheid van een Tiny Library te onderzoeken. Deze worden nu beknopt besproken.

Concept en functie

De Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta beoogde een goed bereikbare en centrale locatie in Oude Tonge te creëren die tevens zou gaan fungeren als een informatiecentrum voor duurzaamheid. Een fysieke plek waar inwoners toegang zouden hebben tot voorzieningen van de bibliotheek, maar ook terecht konden met praktische vragen over duurzaamheid. De Tiny Library bood de mogelijkheid om op beperkte schaal wisselende tentoonstellingen, lezingen en workshops op het gebied van duurzaamheid te organiseren. Het programma en de dienstverlening in de Tiny Library zou de bibliotheek realiseren in samenwerking met de gemeente, onderwijs- en andere instellingen en het bedrijfsleven.

De Bibliotheek Krimpenerwaard zag een Tiny Library vooral als kans om een voortrekkersrol te spelen voor dorpskernen in haar verzorgingsgebied waar een dalende leesvaardigheid en laaggeletterdheid,

nu en in de toekomst, een rol spelen. De bibliotheek zag in Haastrecht de ideale plek om een Tiny Library te realiseren die zowel aantrekkelijk is voor jongeren, als het ware naar hen toekomt om de wereld van taal te ontsluiten en die tevens op duurzame wijze zou worden gebouwd en in gebruik genomen. De Tiny Library werd tevens gezien als een alternatief voor de bibliobus die als faciliteit voor de regio zou gaan vervallen. De bibliotheek zou zelf voor de programmering en exploitatie van de Tiny Library zorgdragen.

Ontwerp en lay-out

Beide bibliotheken werden voor het ontwerp van de Tiny Libraries bijgestaan door InVorm, een bureau dat is gespecialiseerd in architectuur en projectinrichting. Voorafgaand aan de ontwerpen is een programma van eisen vastgesteld, zijn keuzes gemaakt in hoeverre de Tiny Library makkelijk verplaatsbaar zou moeten zijn, de technische en vergunningsaspecten werden in beeld gebracht en financiële verkenningen gemaakt van de met de realisatie gemoeide investeringen en kosten van exploitatie. Bijgaand is een impressie van de Tiny Library voor Oude Tonge opgenomen, met veel aandacht voor duurzaamheid.

Uitstel is afstel?

Helaas, tot op heden zijn deze Tiny Library plannen nog niet gerealiseerd en niet verder gekomen dan de onderzoeksfase. Hoe goed en concreet de bibliotheken de programmering ook voor ogen hadden, aan het realiseren van een Tiny Library kleven veel keuzes en aspecten.

Tijdelijk of permanent? Verplaatsbaar of niet-verplaatsbaar? In samenwerking met andere partijen en hoe die dan vorm te geven? Laat staan de uiteindelijke omvang van de investering en dekking daarvan, de exploitatie, de organisatie en last but not least de locatie en bijvoorbeeld de vergunningen die voor een Tiny Library in een gemeente benodigd zijn.

Uitstel is afstel? Victor Thissen, directeur-bestuurder van de Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta doet daarover de veelzeggende uitspraak:

'Goede ideeën belanden misschien wel eens in de ijskast, maar ze komen er op de een of andere manier altijd weer uit. De Tiny Library is zo'n goed idee'

Inspiratie vanuit het buitenland

Het Meridian Library District (Idaho, Verenigde Staten) heeft, voor zo ver bekend, als eerste op de wereld een Tiny Library gerealiseerd. Op haar website zeggen zij daarover het volgende:

'The Tiny Library is an interactive learning library aimed at children ages 0-5 to help kids be ready to read when they enter kindergarten. Items and activities are focused on ages 0-5 (board books, Easy Readers and picture books) with a small Parent-Teacher collection. Collections and interactive activities are focused on the five early learning practices: talk, play, sing, write, read. Items from other Meridian Library District locations and Lynx Consortium libraries may be returned at the Tiny Library during open hours. Please note: holds pick-up is not available at this location'

De Tiny Library van The Meridian Library District is gevestigd in een 40ft container die geschikt is gemaakt voor haar functie. Duurzaamheid staat ook hier hoog in het vaandel. De Tiny Library past in hun beleid om de bibliotheek dicht bij de communities te brengen.

In augustus 2021 hebben ze een informatieve [toolkit](#) uitgegeven met steun van de American Library Association Center for the Future of Libraries. Hoewel de toolkit op de Amerikaanse leest is geschoeid, neemt het de lezer op een inspirerende manier mee in welke stappen zij de Tiny Library gerealiseerd hebben en welke aspecten er allemaal bij komen kijken.

Tiny Library: een concept met potentie

Hoewel de voorbeeldcases dun gezaaid zijn, mag voorzichtig geconcludeerd worden dat de Tiny Library een concept is met potentie. Tiny Libraries kunnen bij uitstek in dun bevolkte of slecht bereikbare dorpskernen of verzorgingsgebieden de bibliotheek dicht bij de mensen thuis brengen. Daarbij kunnen bibliotheken samenwerking zoeken met andere instellingen en instanties die op hun domein ook bereik zoeken en diensten aanbieden vanuit hun maatschappelijke rol in de regio.

Primair fungeert een Tiny Library als een hub, een vooruitgeschoven post in de regio, een laagdrempelige voorziening met een maatschappelijke functie, als loket van de hoofd- of nevenvestiging van de bibliotheek, waar boeken geleend en terug gebracht worden.

Een Tiny Library leent zich ook uitstekend voor de ontwikkeling van programma's in en om de Tiny Library, al dan niet in samenwerking met andere partijen. In het programma kan ruimte worden

ingebouwd voor bijvoorbeeld presentaties, lezingen, debatten, het delen van kennis, spreekuren van ambtenaren over subsidies en vergunningen. Ook zou een Tiny Library een educatieve functie kunnen huisvesten met bijvoorbeeld ontvangst van schoolklassen.

Semipermanente huisvesting ontwikkelt zich snel

De ontwikkelingen en innovaties in semipermanente huisvesting gaan hard. Er komen steeds meer aanbieders van kant en klare units. Vaak gaan deze uit van systeembouw met de maten van een container als basis, in de werkelijkheid hebben ze de look and feel en de kwaliteit van permanente bouw. Ook houtbouw neemt toe in populariteit en lijkt een zeer duurzaam alternatief te kunnen zijn voor de traditionele bouw. Vooraf kunnen deze aanbieders goede indicaties geven over de prijs van aanschaf en te verwachten meerkosten van vergunningen, transport, aansluiting op de infrastructuur et cetera.

Daarbij is het goed te bedenken dat ook gemeenten steeds beter ingespeeld raken op hoe om te gaan met de uitdaging van het vinden van een geschikte locatie, zelfvoorzienende gebouwen en de trajecten van vergunningverlening.

Afsluitend

De ontwikkelingen gaan hard en spelen de randvoorwaarden voor het realiseren van een Tiny Library in de kaart. Alle reden voor Probiblio hier een publicatie aan te wijden met de verwachting bibliotheken te inspireren en enthousiasmeren. Hopelijk zet deze publicatie aan over het concept van een Tiny Library na te denken en zo mogelijk vernieuwende stappen op dit vlak te zetten.

Punten van besluitvorming bij het concipiëren van een Tiny Library

Inleiding

Aan de initiatie, ontwikkeling, realisatie en exploitatie van een Tiny Library kleven veel aspecten en aandachtspunten. Deze worden in dit hoofdstuk behandeld en kunnen worden gezien als punten waar een bibliotheek ideeën over moet hebben c.q. besluitvorming over zal moeten plaatsvinden.

Inhoudelijke propositie

Waarom zou een bibliotheek een vestiging in de vorm van een Tiny Library willen nastreven? Dat is een vraag die iedere bibliotheek voor zichzelf zal moet beantwoorden. Een bibliotheek zal voor zichzelf een heldere inhoudelijke propositie moeten formuleren. Niet alleen zij zelf, maar ook een gemeente en potentiële financiers en mogelijke samenwerkingspartners zullen van de nut en noodzaak van een Tiny Library moeten worden overtuigd. Wat is dus de 'case for support'?

In het vorige hoofdstuk zijn al redenen genoemd waarom een Tiny Library wenselijk kan zijn. In aanvulling daarop kan een aantal aandachtsgedebieden toegevoegd worden waar het concept van een Tiny Library op in kan spelen:

- De leesvaardigheid onder Nederlandse jongeren daalt¹. Vergeleken met de andere 37 landen die lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), scoort Nederland op leesvaardigheid van vijftienjarigen onder het gemiddelde. Sterker nog: de score is op dit punt lager dan ooit gemeten in deze eeuw. Indien in een gemeente of een verzorgingsgebied een (vorm van toegang tot een) bibliotheek ontbreekt, zou een Tiny Library daar een rol in kunnen spelen;
- Lees- en taalvaardigheid zijn essentieel om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. En dat is op haar beurt weer noodzakelijk voor een zinvol en plezierig bestaan. Bovendien verhoogt taalvaardigheid de mate van regie die iemand voelt over het (dagelijks) leven en gezondheid. Bibliotheken zijn bij uitstek plekken om taal- en digitale vaardigheden te helpen verbeteren. Er moet dan wel een bibliotheek in de nabijheid van de doelgroep zijn;
- Steeds meer wordt gesuggereerd dat globale uitdagingen vragen om lokale (bottom-up) oplossingen².

¹ Zie <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/documenten/publicaties/2019/12/14/pisa-resultaten> en <https://www.oecd.org/pisa/>

² Zie <https://en.wikipedia.org/wiki/Glocalization>

Uiteraard kunnen er meer en andere motieven ten grondslag liggen aan de motivatie een Tiny Library als invulling en aanvulling te zien op het palet aan dienstverlening dat een bibliotheek voor haar verzorgingsgebied aanbiedt.

Samenwerking

De ontwikkeling, realisatie en exploitatie van een Tiny Library zou ook met een partner kunnen geschieden. Zoals aan de orde kwam, beoogde de Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta in samenwerking met duurzaamheidspartners tot een gemeenschappelijk concept te komen. Het voert voor deze publicatie te ver in te gaan op allerlei aspecten die kleven aan samenwerking. Uiteraard is het van belang in een vroeg stadium goede afspraken te maken over de gedeelde ambities, het beoogde programma, verdeling van de verantwoordelijkheden en de financiering van de investering en de exploitatie.

Daarnaast zijn er minder intensieve vormen van samenwerking met partijen in de gemeente of de regio mogelijk, bijvoorbeeld met een onderwijsinstelling of een maatschappelijke organisatie die open staat voor het gebruik van de Tiny Library of sommige programma's voor haar rekening neemt.

Programma en organisatie

Het spreekt voor zich dat een bibliotheek de inhoudelijke propositie vertaalt naar een periodiek programma voor de Tiny Library en hoe zij dat denkt te organiseren, rekening houdend met eventuele samenwerkingspartners of -partijen. De invulling van het programma zal ook bepalen wat de eisen zijn aan de faciliteiten en mogelijkheden die een Tiny Library biedt plus de middelen die daarvoor nodig zijn.

Duurzaamheid

Duurzaamheid staat bij een Tiny House veelal centraal, zowel bij de bouw als het dagelijkse gebruik. Eenzelfde perceptie zullen stakeholders hebben op een Tiny Library. Sterker, een bibliotheek zal vanuit haar visie-missie-strategie doelstellingen van duurzaamheid hoog in het vaandel voeren. Een verregaande vorm van duurzaamheid doorvoeren zal voordelen opleveren in de exploitatie van een Tiny Library. Aspecten van duurzaamheid gelden zowel voor de bouw, restwaarde en recyclebaarheid van de

gecreëerde voorzieningen als voor de exploitatie in termen van het beperken van het energieverbruik en dergelijke.

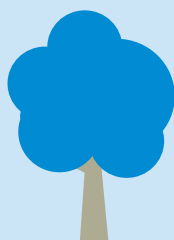
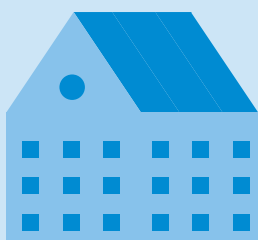
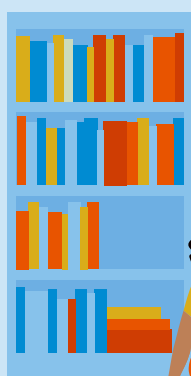
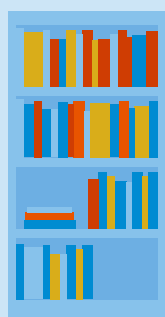
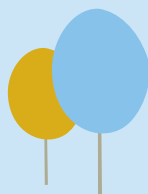
Permanent of semipermanent

Niets is zeker in het leven. Vestigingen van bibliotheken kunnen openen en weer sluiten. Hetzelfde geldt voor een Tiny Library. Toch is het van belang om na te denken over de verwachte horizon van exploitatie van een Tiny Library. Hoe langer deze horizon is, hoe meer investeringen in bijvoorbeeld een kwalitatief goede bouw of duurzaamheid gaan renderen. Bepalend daarbij is de visie die de organisatie heeft op het voortduren van de exploitatie op de voorziene locatie. De gemeente kan bijvoorbeeld bij het verstrekken van vergunningen verschillende eisen stellen aan permanente of semipermanente bouw.

Indien er rekening mee wordt gehouden dat een Tiny Library zich ook weer moet kunnen verplaatsen, hangt een zogenaamde rendabele exploitatie daarvan sterk af van diverse factoren. Denk daarbij aan of een Tiny Library moet worden aangesloten op de nutsvoorzieningen, de kosten van transport, of fundering noodzakelijk is en eventuele andere investeringen in de locatie voorzien moeten worden. Als stelregel kan worden gehanteerd dat indien rekening gehouden moet worden met deze kosten een exploitatiehorizon van 10 tot 15 jaar noodzakelijk zal zijn om de exploitatie financieel haalbaar te laten zijn.

Aangesloten op de infrastructuur? Of zelfvoorzienend?

Dit aspect werd in de vorige paragraaf al aangetipt. Een belangrijke te maken keuze is of een Tiny Library is aangesloten op de infrastructuur of niet, dan wel dat het zelfvoorzienend is. Aansluiting op de infrastructuur biedt een Tiny Library veel voordelen: stromend water, elektriciteit, snel internet en riolering. Het vergroot de mogelijkheden tot exploitatie van de Tiny Library, hetgeen zich vertaalt in ruimere tijden van opening en toegestaan gebruik van de voorzieningen.

Een onmiskenbare trend is de opkomst van zelfvoorzienende plekken die hun eigen energie opwekken of zelfs terug leveren aan het energienet inclusief komposttoiletten, het opvangen van regenwater en meer.

Bij gebouwen met een publieke functie zal de gemeente actief meekijken en toetsen of alles aan de eisen van de wet- en regelgeving kan voldoen c.q. voldoet. Het zal de gebruiksmogelijkheden van een Tiny Library beperken, maar de mogelijkheden vergroten om een plek te vinden en de financiële haalbaarheid een stap dichterbij brengen. Immers, er hoeft minder te worden geïnvesteerd en het komt de mobiliteit van een Tiny House ten goede.

Keuzes in de bouwvorm

De ontwikkelingen in semipermanente bouw gaan hard. Er staan steeds meer zogenaamde catalogusbouwers op die kant en klare oplossingen bieden tegen vooraf gecommuniceerde prijzen. Ook in houtbouw ontstaan steeds meer mogelijkheden, die tevens gezien worden als een zeer duurzaam alternatief voor staal en beton en de nodige flexibiliteit bieden om op maat een gebouw te realiseren.

De belangrijkste keuze is te bepalen of de bibliotheek uit kan met standaardoplossingen, gelet op het beoogde programma, gebruik en eisen vanuit bijvoorbeeld de gemeente of dat maatwerk gewenst is. Maatwerk zal qua kosten van investering duurder uitpakken dan systeembouw, maar, zoals het woord al suggereert, beter aansluiten op de wensen en eisen die een bibliotheek en mogelijk een samenwerkingspartner heeft.

En verder..

Naast de hierboven besproken punten van besluitvorming komen er ook andere aspecten om de hoek kijken bij de realisatie van een Tiny Library zoals de financiering en het proces van het ontwikkelen zelf. Deze onderwerpen komen aan de orde in de volgende twee hoofdstukken.

Financiering van een Tiny Library

Inleiding

Bij de financiering van een Tiny Library is het van belang onderscheid te maken tussen het financieren van de investering die noodzakelijk is voor de totstandkoming van het gebouw en de financiering van de exploitatie. Op beide aspecten wordt in dit hoofdstuk ingegaan.

Wat kost een Tiny Library?

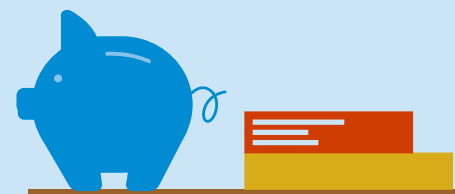
Een Tiny Library is niet goedkoop. De vestiging van The Meridian Library District kende een begroting van \$ 220.000, prijspeil 2018. Ook de haalbaarheidsonderzoeken bij de Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta en de Bibliotheek Krimpenerwaard wezen die richting op, in euro's.

Naast de kosten van realisatie van het gebouw zelf, moet in voldoende mate rekening worden gehouden met de kosten van ontwikkeling, bijkomende kosten van adviseurs, begeleiding, vergunningen en investeringen in inrichting en faciliteiten die nodig zijn voor de exploitatie. Vanzelfsprekend kunnen de investeringen lager uitvallen indien gekozen wordt voor een voorziening die niet wordt aangesloten op nutsvoorzieningen en/of in meer of mindere mate zelfvoorzienend is.

Prijzen van grondstoffen voor de bouw zijn de afgelopen jaren sterk gestegen en in toenemende mate het gevolg van (geo)politieke spanningen.

Exploitatie

De mogelijkheden van exploitatie van een Tiny Library en de financiering daarvan zijn bepalend in het vraagstuk of de investering in een Tiny Library haalbaar is. Vanuit haar algemene doelstelling om maatschappelijke waarde te leveren en een optimale inzet van haar beschikbare middelen (niet alleen geld, maar ook inzet van medewerkers en beschikbare faciliteiten en ruimtes) dient de

exploitatie van een Tiny Library idealiter een integraal onderdeel uit te maken van de reguliere financieringsmix van de bibliotheekorganisatie

Indien een bibliotheek voor het realiseren van het programma en de exploitatie afhankelijk is van werving van additionele, kortlopende middelen, zal dit de propositie van het vinden van financiers voor de investering verzwakken. Immers, financiers die de investering financieren zien graag gewaarborgd dat hun investering voor de lange termijn gezekerd is.

In de exploitatie zal naast de lasten van het programma ook rekening gehouden moeten worden met de eigenaarslasten van een Tiny House. Denk daarbij aan verzekeringen, groot onderhoud en bijvoorbeeld de jaarlijkse heffingen van de gemeente en kosten van de locatie.

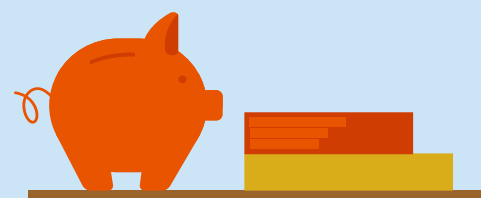
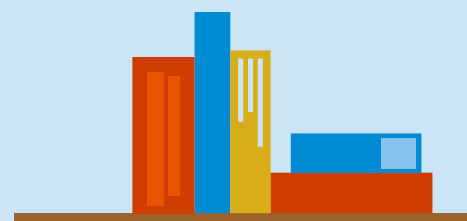
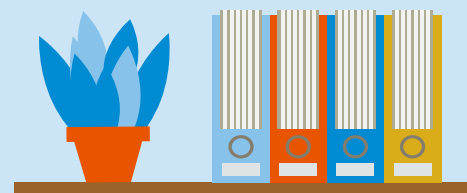
Financieringsmogelijkheden

Met een heldere inhoudelijke propositie, een zogenaamde 'case for support', toezeggingen van partners waarmee wordt samengewerkt en een duidelijke visie op de exploitatie moet een bibliotheek in staat zijn om financiering te vinden voor het investeren in een Tiny Library.

Naast een eventuele eigen inbreng van de bibliotheek zelf kan daarbij vooral worden gedacht aan bijdragen van de gemeente of de provincie waar de Tiny Library wordt gevestigd. Ook private fondsen en sponsors zijn belangrijke partijen die een dergelijke investering als passend bij hun doelstellingen kunnen zien.

Het voert in het kader van deze publicatie te ver om in te gaan op alle mogelijkheden die kunnen bestaan tot financiering van een Tiny Library. Begin 2022 heeft Probiblio de publicatie Verbreden van de Financieringsmix uitgebracht (zie hoofdstuk 'Verder lezen'). In de publicatie wordt ingegaan op verschillende vormen van financiering die voor een bibliotheek openstaan voor investeringen in projecten en programma's.

In het hoofdstuk 'Verder lezen' zijn meer suggesties opgenomen waar meer informatie kan worden gevonden over het vinden van financiering voor zowel de investering als de exploitatie van een Tiny Library.

Tiny Library als kunstwerk in de openbare ruimte

Een Tiny Library als kunstwerk

Het is maar een kleine stap om een Tiny Library niet enkel te zien als alleen een gebouw, maar ook als een kunstwerk in de openbare ruimte. Er zijn voldoende kunstenaars in binnen- en buitenland die creatief kunnen meedenken over het geven van vorm en inhoud aan de verschijningsvorm van een Tiny Library. In Nederland vallen dan snel de namen van Atelier van Lieshout en Gabriel Lester, omdat zij meerdere kunstwerken hebben gerealiseerd die ook een publieke functie vervullen. Een kunstwerk kan kwaliteit toevoegen in de beleving van een Tiny Library in de publieke ruimte. Onderstaand een impressie van de Bar Rectum van Atelier van Lieshout die inmiddels op veel plaatsen in Nederland heeft gestaan.

Bijkomende aspecten

Het benaderen van een Tiny Library als kunstobject in de openbare ruimte opent een palet aan kansen, maar ook issues en aspecten waarmee moet worden rekening gehouden. Deze worden nu achtereenvolgens besproken.

Selectieprocedure

Een kunstwerk in de openbare kunst komt nooit zomaar tot stand. Meestal wordt er een commissie voor aangesteld die in een aanbestedingsprocedure kunstenaars uitnodigt een schetsontwerp te maken, waaruit vervolgens de winnaar wordt gekozen. Het vergt de nodige inspanningen om een zorgvuldige procedure te ontwikkelen, waarbij de kunstenaars een adequaat kader en informatie wordt meegegeven voor hun ideeën- en planvorming. Een alternatieve benadering kan zijn een kunstenaar al in een vroeg stadium exclusief bij de opgave te betrekken.

Kosten en investering

De realisatie van een kunstwerk kan meerkosten met zich meebrengen, bijvoorbeeld door een bijzonder gebruik van materialen of een afwijkend ontwerp. Het is van belang hier op voorhand in de selectieprocedure op te anticiperen en vooraf goed te communiceren wat budgettair mogelijk is.

Inbreng van creativiteit

Kunstenaars kunnen zeer creatieve zienswijzen en oplossingen aandragen, zowel in de vorm, indeling en functies van een Tiny Library als de inbedding van het werk in de omgeving. Dergelijke vraagstukken kunnen meegenomen worden in de selectieprocedure.

Financiering

Kunst in de openbare ruimte kan financieringsbronnen openen die anders gesloten blijven. Met name private fondsen of soms een gemeente kunnen middelen over hebben voor de meerwaarde die een kunstwerk biedt aan de openbare ruimte.

(Publieke) Opinies

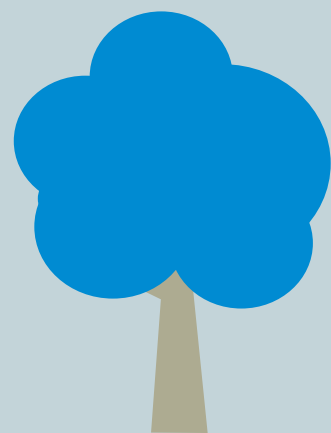
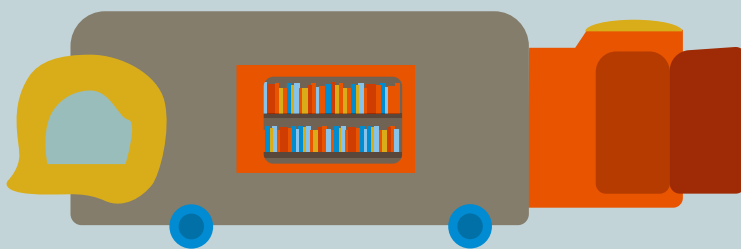
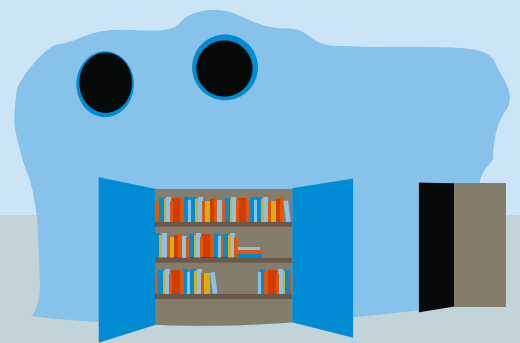
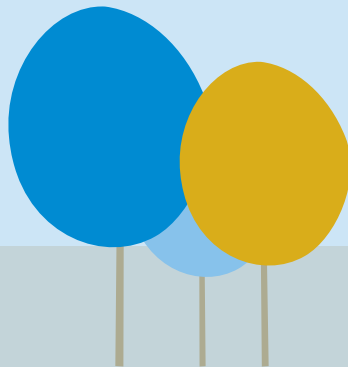
Kunst in de openbare ruimte is per definitie voer voor discussie. Een factor van belang om rekening mee te houden. Niet alleen de mening van een selectiecommissie of de bibliotheek als opdrachtgever doet er toe, ook de omwonenden en het publiek zullen een mening over een kunstwerk hebben. Die kan positief, maar ook negatief zijn. Het kan de realisatie van een Tiny Library bevorderen en vertragen.

Procesbegeleiding

Er zijn bureaus die een bibliotheek die een Tiny Library als kunstwerk wil realiseren bij de ontwikkeling en realisatie kan bijstaan. [Okunst](#) is zo'n partij, maar er zijn er meer.

Vervolg

Een Tiny Library wat betreft de fysieke verschijning benaderen als kunst in de openbare ruimte biedt kansen, maar haalt ook uitdagingen binnen. Het strekt tot aanbeveling hier als bibliotheek vooraf goed over na te denken en bij aanvang een keuze in te maken.

Aandachtspunten bij de ontwikkeling en realisatie van een Tiny Library

Opstellen van een programma van eisen

Voor iedere ontwikkeling is het raadzaam vooraf een programma van eisen op te stellen, ook voor een Tiny Library. Het vormt in feite de vertaalslag van de inhoudelijke propositie naar wat een bibliotheek denkt nodig te hebben in termen van functionaliteit, faciliteiten en benodigdheden. Dat voert vaak verder dan gedacht. Denk daarbij aan zaken als:

- Algemeen doel, gebruik, omvang en uitstraling van de Tiny Library
- Doelgroepen, collectieomvang, gebruiksfuncties en activiteiten
- Verplaatsbaarheid en toegankelijkheid: mobiel, semimobiel of niet mobiel, toegang voor gehandicapten
- Voorzieningen, ruimten en installaties. Denk daarbij ook aan zaken als elektriciteit, (infrarood) verwarmingspanelen en koeling
- Duurzaamheid en zelfvoorzienend: zonnepanelen, gefilterd regenwater, compost- of een verbrandingstoilet, verduurzaamd hout, isolatie
- Inrichting en interieur: balie, kasten, stoelen, tafel

- Inventaris: koffie, waterkoker, stofzuiger, koelkast, tafel et cetera
- Benodigdheden voor het programma: collectie boeken, materialen voor vormen van educatie
- IT: WIFI, scanapparatuur, laptop, kassa
- Zichtbaarheid en herkenbaarheid: logo's, inbedding in de website, marketing en communicatie
- Groen en aankleding van de buitenruimte
- Investering, beheer en exploitatie: Transport en vervoer, vergunningen en leges, bouwkosten, kosten standplaats, nuts-aansluitingen, onderhoud, personeel, schoonmaak, programma

Inschakelen van adviseurs

Veelal zal de inschakeling van adviseurs gewenst en zelfs noodzakelijk zijn. Indien voor maatwerk wordt gekozen zal vanzelfsprekend een architect bij het ontwikkelproces worden betrokken. Die kan het proces van het ontwerp en het verkrijgen van de vergunningen begeleiden. Steeds vaker worden er ook adviseurs ingezet voor duurzaamheid.

De gemeente als stakeholder

De gemeente waar de bibliotheek actief is of de Tiny Library wil gaan realiseren, is een belangrijke stakeholder in het ontwikkelproces en bij de exploitatie. Het is goed te beseffen dat een gemeente verschillende petten op heeft. Mogelijk is de gemeente al financier van het programma van de bibliotheek. Bij de ontwikkeling en realisatie van een Tiny Library komen andere aspecten kijken zoals het vinden van en afspraken maken over een geschikte locatie, de welstandscommissie, het aanvragen en verkrijgen van een omgevings- en exploitatievergunning. Het is van groot belang de gemeente in een vroeg stadium bij de plannen te betrekken en, zoals benoemd, een overtuigende 'case for support' te kunnen overbrengen.

Andere stakeholders

Het realiseren van een Tiny Library kan gezien worden als projectontwikkeling. Naast de gemeente en een eventuele samenwerkingspartner zijn er ook andere stakeholders die van belang kunnen zijn. Dat kunnen medestanders, maar ook tegenstanders zijn. Het overtuigen van financiers uiteraard, hetgeen nog nader aan de orde zal komen. Maar denk ook na over omwonenden. Wat vinden zij van het ontwerp en de vestiging van een nieuw gebouw in hun directe omgeving?

Planning

De doorlooptijd van de ontwikkeling en realisatie van een Tiny Library kan vergeleken worden met het neerzetten van een gebouw. Naast het concipiëren en uitwerken van de plannen moet rekening worden gehouden met termijnen voor het creëren van draagvlak bij de diverse stakeholders en financiers, het verkrijgen van de benodigde vergunningen, eventuele bezwaarprocedures en de realisatie zelf. Kortom, dat kost tijd en kent een aantal onzekere factoren die de bibliotheek en haar adviseurs zullen moeten managen. Een doorlooptijd van een jaar of zelfs langer is niet ongebruikelijk bij dergelijke trajecten.

Verder lezen

- Eind 2021 bracht Probiblio de publicatie uit *Verbreden van de financieringsmix: klaar om te werven*. In de publicatie wordt nader ingegaan op wat het van een organisatie vraagt om succesvol te werven voor een propositie en worden diverse bronnen van financiering aangedragen en besproken. De publicatie is [hier](#) te downloaden;
- Cultuur+Ondernemen heeft de [Culturele Financieringswijzer](#) ontwikkeld om partijen in de culturele sector de weg te wijzen naar financiering. Op het platform is veel informatie te vinden over het vinden van financiering voor investeringen en exploitatie;
- Zoals aan de orde kwam, heeft The Meridian Library District een zeer informatieve [toolkit](#) uitgegeven met steun van de American Library Association Center for the Future of Libraries. Hoewel de toolkit op de Amerikaanse leest is geschoeid, neemt het de lezer op een inspirerende manier mee in welke stappen zij de Tiny Library hebben gerealiseerd en welke aspecten er allemaal bij komen kijken.
- Een aantal sites zijn de moeite van het raadplegen waard. Maar zoek ook vooral verder, want de ontwikkelingen gaan hard. Enkele suggesties:
www.tinytimhouse.nl
woonpioniers.nl/headquarters-raum
libertetinyhouses.nl
minivilla.nl/index.php
tinyhousenederland.nl

Colofon

Probiblio

Probiblio werkt voor en mét de openbare bibliotheken in Noord- en Zuid-Holland. Dat zijn 39 organisaties met samen 378 vestigingen in 98 gemeentes. De bibliotheek is een toegankelijke plek waar iedereen terecht kan voor cultuur, kennis en studie. Wij willen ervoor zorgen dat de bibliotheken er morgen sterker voorstaan dan vandaag. Daarom kunnen zij bij ons terecht voor ondersteuning en advies over hun dienstverlening en bij hun bedrijfsvoering. Praktisch, tactisch én strategisch. Of het nu gaat om digitalisering, beleid voor medewerkers en vrijwilligers, marketingcampagnes of programma's voor basisvaardigheden en educatie.

www.probiblio.nl

Cultuur+Ondernemen

Cultuur+Ondernemen is hét kenniscentrum voor ondernemerschap in de cultuursector. We ondersteunen culturele organisaties, zelfstandig werkende kunstenaars en creatieven die meer rendement willen halen uit hun activiteiten. Daartoe werken we onder meer samen met overheden en fondsen, om het effect van hun cultuurbeleid en – investeringen te vergroten. Met onze programma's en activiteiten versterken we de cultuursector en maken haar onafhankelijker, zodat de sector kan floreren en de samenleving optimaal kan profiteren van de werking van cultuur.

www.cultuur-ondernemen.nl

Deze publicatie kwam mede tot stand met input van:

Anja Oosterlaken (de Bibliotheek Krimpenerwaard),
Merit van Breukelen (MvB Projectmanagement),
Victor Thissen (de Bibliotheek Zuid-Hollandse Delta),
Peter Voortman (Probiblio)
en **Alexander Ramselaar** (Cultuur+Ondernemen).